

УДК 371.3:81'243(111+112.2+133.1)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

Юлія ЧУРА

кандидатка філологічних наук, старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0009-0007-6515-0412

Оксана БОГОВИЧ

старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0000-0002-2602-2334

Тетяна ЛАШКІВ

старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0009-0004-7434-9464

Бібліографічний опис статті: Чура, Ю., Богович, О., Лашків, Т. (2025). Впровадження діяльнісного підходу в процесі формування граматичної компетентності студентів (на матеріалі англійської, німецької та французької мов). *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 142–150, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)

Мета цієї роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад та розробці цілісної дидактичної моделі формування граматичної компетентності у студентів закладів вищої освіти на основі інтеграції комунікативно-діяльнісного та компетентнісного підходів. Дослідження охоплює процес вивчення трьох іноземних мов – англійської, німецької та французької, що дозволяє встановити універсальні та специфічні принципи реалізації запропонованої моделі. Методологія дослідження базується на комплексі взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. На теоретичному рівні застосовано аналіз філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури для визначення концептуальних засад дослідження; методи синтезу, узагальнення та систематизації дозволили сформулювати авторські визначення ключових понять; метод моделювання використано для конструювання структурно-функціональних компонентів дидактичної моделі. Наукова новизна полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні цілісної дидактичної моделі формування граматичної компетентності, що базується на принципах комунікативно-діяльнісного підходу та адаптована для паралельного застосування в процесі викладання англійської, німецької та французької мов. Уточнено сутність та структуру поняття «граматична компетентність» як синергетичної єдності трьох компонентів: лінгвістичних знань про граматичну систему мови, мовленнєвих умінь та навичок їх автоматизованого використання, а також здібностей до свідомого та творчого застосування граматичних структур у різноманітних комунікативних ситуаціях. Науково обґрунтовано та деталізовано критерії та схарактеризовано рівні сформованості цієї компетентності, що дозволяє здійснювати об'єктивний моніторинг навчальних досягнень студентів. Висновки. Ефективність формування граматичної компетентності значно підвищується за умови цілеспрямованого та системного впровадження дидактичної моделі, побудованої на засадах діяльнісного підходу. Центральним елементом такої моделі є система спеціально розроблених комунікативно спрямованих завдань, які моделюють реальні ситуації спілкування. Подібна система забезпечує органічну інтеграцію теоретичних знань із практичною мовленнєвою діяльністю та переводить фокус з пасивного запам'ятовування правил на їх активне й усвідомлене застосування. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню мотивації, розвитку самооцінки мовленнєвої діяльності та забезпечує міцність і гнучкість сформованих граматичних умінь та навичок.

Ключові слова: діяльнісний підхід, граматична компетентність, методика навчання іноземних мов, студенти закладів вищої освіти, освітня модель, англійська мова, німецька мова, французька мова.

Yuliia CHURA

PhD in Philology, Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str. Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0009-0007-6515-0412

Oksana BOHOVYCH

Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0000-0002-2602-2334

Tetiana LASHKIV

Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0009-0004-7434-9464

To cite this article: Chura, Yu., Bohovych, O., Lashkiv, T. (2025). Vprovadzhennia diialnisnogo pidkhodu v protsesi formuvannia hramatychnoi kompetentnosti studentiv (na materiali anhliiskoi, nimetskoï ta frantsuzkoï mov) [Implementation of the activity-based approach in the process of developing students' grammatical competence (using materials from English, German, and French languages)]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 142–150, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

IMPLEMENTATION OF THE ACTIVITY-BASED APPROACH IN THE PROCESS OF DEVELOPING STUDENTS' GRAMMATICAL COMPETENCE (USING MATERIALS FROM ENGLISH, GERMAN, AND FRENCH LANGUAGES)

The objective of this study is to provide a theoretical substantiation of the conceptual framework and develop a holistic didactic model for developing grammatical competence in students of higher education institutions, based on the integration of communicative, activity-based, and competence-based approaches. The research covers the process of studying three foreign languages – English, German, and French – which allows for the establishment of universal and specific principles for the implementation of the proposed model. Methodology. To achieve this objective, a complex of interrelated general scientific and special research methods was employed. At the theoretical level, an analysis of philosophical, psychological-pedagogical, and methodological literature was conducted to define the conceptual foundations of the study; methods of synthesis, generalization, and systematization allowed for the formulation of the author's definitions of key concepts; modeling was used to construct the structural-functional components of the didactic model. Scientific novelty. For the first time, a holistic didactic model for developing grammatical competence has been developed and theoretically substantiated. This model is based on the principles of the communicative and activity-based approach and is adapted for parallel application in the teaching of English, German, and French. The essence and structure of the concept of «grammatical competence» have been clarified as a synergistic unity of three components: linguistic knowledge of the grammatical system of a language, language skills and the ability for their automated use, and the capacity for the conscious and creative application of grammatical structures in various communicative situations. The criteria and levels of this competence's development have been scientifically substantiated and detailed, which enables the objective monitoring of students' academic achievements. Conclusions. The effectiveness of developing grammatical competence significantly increases with the purposeful and systematic implementation of the didactic model built on the principles of the activity-based approach. The central element of this model is a system of specially designed communication-oriented tasks that simulate real communication situations. Such a system ensures the organic integration of theoretical knowledge with practical language use, shifting the focus from the passive memorization of rules to their active and conscious application. This, in turn, contributes to increased motivation, the development of linguistic reflection, and ensures the robustness and flexibility of the formed grammatical skills.

Key words: activity-based approach, grammatical competence, methodology of teaching foreign languages, students of higher education institutions, didactic model, English language, German language, French language.

Актуальність проблеми. Динамічні трансформації соціокультурного простору, зумовлені глобалізаційними процесами та інтенсифікацією міжкультурної взаємодії, висувають нові вимоги до рівня володіння іноземними мовами

фахівцями. Пріоритетним завданням вищої освіти стає підготовка конкурентоспроможного випускника, здатного до ефективної професійної комунікації в полікультурному середовищі. Це зумовлює зміну освітньої парадигми на

компетентнісну, яка передбачає фокусування навчального процесу на формуванні у студентів сукупності знань, умінь, навичок та особистісних якостей, що забезпечують успішну діяльність.

У структурі іншомовної комунікативної компетентності ключове місце посідає граматична компетентність, яка є основою для коректного мовленнєвого оформлення висловлювань і забезпечення адекватного взаєморозуміння. Водночас аналіз практики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти засвідчує існування суперечностей між суспільною потребою у високому рівні граматичної вправності та недостатньою ефективністю традиційних, часто репродуктивних підходів до її формування.

Подолання цих суперечностей вбачається у зверненні до діяльнісної теорії навчання, яка розглядає засвоєння знань як результат активної навчально-пізнавальної діяльності. Впровадження діяльнісного підходу створює передумови для свідомого оволодіння граматичними структурами та їх подальшого автоматизованого використання у різних видах мовленнєвої діяльності. Незважаючи на значний потенціал, питання розробки цілісної методичної системи формування граматичної компетентності студентів на засадах діяльнісного підходу на матеріалі кількох іноземних мов залишається недостатньо розробленим, що і визначає актуальність обраного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Праці, присвячені системам пам'яті та автоматизації навичок, відіграють фундаментальну роль у розумінні психологічних механізмів граматики. Ефективне формування граматичної компетентності неможливе без аналізу закономірностей, що керують пам'яттю та метакогнітивною регуляцією (Колісніченко, 2020, с. 15). Теоретичною рамкою слугує багатокомпонентна модель робочої пам'яті Алана Бедделі, валідність якої підтверджується дослідженнями Carlan та Waters (Smith, 2019, р. 42). Ідею про важливість імпліцитного навчання через обробку значних масивів мовленнєвого матеріалу, центральну для діяльнісного підходу, розвиває у своїх роботах Елліс (Ellis, 1997).

Інший напрям фокусується на нейрокогнітивних та індивідуально-психологічних аспектах навчання. Праця Grevisse, Watorek та Isel

демонструє значну когнітивну складність оволодіння модальними системами французької мови, що вимагає розуміння абстрактних понять і підтверджує неефективність механічного заучування (Grevisse, Watorek, Isel, 2023). Актуальною залишається модель мовних здібностей Керролла, яка пояснює індивідуальні відмінності в граматичній та фонематичній чутливості студентів.

Низка дослідників розглядає практичне впровадження діяльнісного підходу в методику. Колісніченко та Xiao і Zhu сходяться на думці, що створення автентичних навчальних ситуацій є ключовим для подолання розриву між знанням правил та їх реальним використанням, перетворюючи граматику на інструмент вирішення комунікативних завдань. Конкретні методичні рішення пропонують Лисанець та ін., які доводять ефективність візуальних засобів (зокрема часових шкал) для засвоєння складної часової системи англійської мови. Для французької мови Майєр пропонує інтегрувати граматику в діяльність із планування, а Несін – використовувати діалогічну взаємодію та рольові ігри для автоматизації вживання займенникових часток, функція яких розкривається в динаміці мовлення (Nesin, 2013; Maier 2015).

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці методики формування граматичної компетентності студентів на засадах діяльнісного підходу в процесі вивчення англійської, німецької та французької мов.

Виклад основного матеріалу. Питання психологічних механізмів засвоєння граматичних структур є ключовим для діяльнісного підходу. Граматична компетентність виникає через інтегровану роботу систем пам'яті, механізмів автоматизації та метакогнітивного контролю (Даниленко, 2024, с. 9). У діяльнісному підході особливий наголос робиться на тому, як свідомі операції з граматичним матеріалом поступово переходять в автоматизовані дії, що здійснюються без постійного залучення уваги. У цьому контексті мета навчання описується як досягнення стану, коли студент зосереджує увагу переважно на змісті висловлювання, тоді як граматичне оформлення відбувається майже автоматично.

Модель робочої пам'яті А. Бедделі підтверджує багатокомпонентність цього про-

цесу: фонологічна петля відповідає за граматичну морфологію, а візуально-просторовий блокнот – за освоєння синтаксичних структур (Caplan & Waters, 2013, p. 3). Консолідація знань відбувається шляхом повторення та активного використання правил у різних контекстах.

Мовленнєва швидкість та плавність досягається внаслідок автоматизації навичок, яка в моделі Дж. Андерсона (ACT-R) розгортається у три стадії: когнітивну (повільне застосування декларативних правил), асоціативну (процедуралізація знань) та автономну (автоматичне виконання без свідомого контролю). Нейропсихологічні дослідження підтверджують дисоціацію систем пам'яті на декларативну (гіпокамп) та процедурну (базальні ганглії). Значна частина граматики засвоюється імпліцитно через опрацювання великих обсягів внеску, що підкреслює Елліс, і діяльнісний підхід створює оптимальні умови для таких імпліцитних процесів (Даниленко, 2024, с. 31, 60; Ellis. 1997).

Метакогнітивні процеси (планування та моніторинг) забезпечують контроль над автоматизованими навичками. Центральним питанням залишається гармонізація експліцитного та імпліцитного знання, де вирішальну роль відіграє металінгвістична свідомість – здатність аналізувати мову як об'єкт (Даниленко, 2024, с. 68, 70). Багатомовний контекст ускладнює картину міжмовною інтерференцією. Діяльнісний підхід продуктивно інтегрує емерджентну граматику та правило-центричний підхід. Індивідуальні фактори, такі як когнітивні стилі та емоційний компонент, критично важливі, оскільки позитивні емоції сприяють закріпленню знань, тоді як стрес його блокує.

Специфіка впровадження діялісного підходу для аналітичної англійської мови визначається пріоритетністю контекстуальних завдань, де граматична структура стає засобом вирішення комунікативного завдання, а не об'єктом заучування (Колісніченко, 2020, с. 15). Часова система англійської мови, що характеризується складною взаємодією часових форм і видових аспектів, створює для студентів помітні труднощі. Діяльнісний підхід пропонує низку механізмів для пом'якшення цих труднощів через занурення в навчальні сценарії, які вимагають точного темпорального позиціонування подій. Для опрацювання перфектних форм, що позначають дію, яка передує іншій дії в минулому або

зумовлює результат у теперішньому, доцільним є використання нарративних технік – зокрема завдань типу «побудова ланцюжка подій». У статті Ю. Лисанець та співавторів підкреслюється ефективність застосування візуальних засобів, зокрема графічних органайзерів і часових шкал, які дають змогу наочно продемонструвати взаємовідношення між різними діями в часі, що особливо корисно для засвоєння форми Past Perfect (Lysanets et al., 2021, p. 25). Контекстуалізація аспектів Continuous досягається через моделювання ситуацій, що розгортаються у певний момент часу, наприклад через завдання на кшталт «опишіть, що відбувалося, коли...», які спонукають студентів використовувати Past Continuous для фонового опису подій.

Аналітичний характер англійської мови зумовлює високу значущість порядку слів для репрезентації смислу. У межах діялісного підходу вивчення синтаксису перетворюється на активний процес конструювання висловлювань, у якому студент цілеспрямовано експериментує з різними структурами. Інформаційна організація речення, що визначається актуальним членуванням, засвоюється через комунікативні завдання, які вимагають акцентування уваги на певних елементах висловлювання відповідно до комунікативної мети. Трансформаційні вправи подаються не як суто формальні маніпуляції, а як діяльність зі зміни перспективи або модальності висловлювання: наприклад, перетворення активних конструкцій на пасивні для зміщення фокусу з виконавця дії на об'єкт сприяє глибшому розумінню функціонального навантаження синтаксичних структур. Застосування дискурсивних маркерів у межах завдань типу дебатів чи презентацій допомагає студентам усвідомити їхню роль у забезпеченні логічної когерентності тексту. Окрему складність становлять фразові дієслова, семантика яких часто має ідіоматичний характер; їх засвоєння в діялісному форматі відбувається через занурення у ситуативний контекст, максимально наближений до реальних умов спілкування, де значення таких одиниць виводиться з комунікативної ситуації.

Грамматичний вибір в англійській мові перебуває в тісному зв'язку з прагматичними чинниками, серед яких важливе місце посідає категорія ввічливості. Використання діялісних

сценаріїв, наприклад рольових ігор на зразок «запит інформації» або «вираження незгоди», демонструє студентам, як вибір між формами *can*, *could* і *may* впливає на тональність висловлювання та структуру соціальної взаємодії. Регістрова варіативність, тобто розрізнення офіційного та неофіційного стилів мовлення, також ефективно опрацьовується через діяльнісні завдання. Ситуації, що потребують адаптації висловлювання до різних аудиторій (наприклад, написання офіційного листа й електронного повідомлення другові на ту саму тему), виявляють відмінності між граматику усного й письмового реєстрів. У дослідженні М. Сяо та С. Чжу наголошується, що створення автентичних навчальних ситуацій і діяльностей є одним із ключових чинників подолання розриву між знанням граматичних правил і їх практичним застосуванням у реальному спілкуванні (Xiao & Zhu, 2023, p. 111). Корпусно-орієнтовані діяльнісні завдання, у межах яких студенти аналізують автентичні мовні дані з метою виявлення закономірностей у вживанні певних граматичних конструкцій, сприяють формуванню усвідомленого й рефлексивного ставлення до граматичної системи.

На відміну від аналітичної англійської, німецька мова як представник флективного типу характеризується розвиненою системою відмінювання та узгодження, що потребує специфічних методичних рішень у межах діяльнісного підходу. Граматичне значення в німецькій значною мірою кодується морфологічними засобами – відмінковими закінченнями, особливими формами дієслів тощо, – тому акцент на формотворенні набуває особливої ваги. Водночас жорсткий порядок слів, зокрема рамкова конструкція, виступає однією з визначальних рис синтаксичної організації. Діяльнісний підхід у цьому контексті спрямовується на інтеграцію морфологічних умінь у комунікативну практику через завдання, що моделюють реальні мовленнєві ситуації.

Засвоєння німецької відмінкової системи, особливо вибору артикля та відмінкового закінчення прикметника, традиційно вважають одним із найскладніших компонентів граматичної компетентності. Діяльнісний підхід орієнтується на інтерактивні методи, які виходять за межі простого заучування парадигм. Рольові ігри, що моделюють повсякденні ситу-

ації («покупки в магазині», «замовлення в ресторані» тощо), спонукають студентів активно використовувати іменникові групи в різних відмінках, пов'язуючи форму з конкретною комунікативною метою. Просторова орієнтація та прийменники ефективніше засвоюються через фізичні дії або роботу з віртуальними картами, де студенти описують маршрути чи розташування об'єктів. Діяльнісні сценарії для Genitiv можуть передбачати створення «родинового дерева» або опис структури організації, що робить використання цього відмінка комунікативно вмотивованим.

Складна система дієслівного відмінювання та синтаксична рамкова конструкція (Satzklammer) становлять ядро німецької граматичної системи. Діялісно орієнтовані завдання дають змогу поступово автоматизувати відповідні навички в процесі реальної комунікації. Рамкова конструкція, за якої відмінювана частина дієслова посідає другу позицію, а невідмінювана розміщується в кінці речення, ефективно опрацьовується в завданнях на планування чи опис процесів, де природно виникає потреба у використанні модальних дієслів або перфектних форм. Модальність виражається не лише модальними дієсловами, а й умовним способом (Konjunktiv II), який засвоюється, зокрема, через обговорення гіпотетичних ситуацій, формулювання порад або ввічливих прохань. Використання Konjunktiv у рольових іграх (наприклад, «обговорення умов контракту», «планування спільної подорожі») дає змогу інтегрувати цю складну форму в реалістичний комунікативний контекст. Засвоєння пасивних конструкцій, особливо у професійно орієнтованому дискурсі (опис технологічних процесів, складання офіційних звітів), стає більш природним у завданнях, що імітують відповідні види професійної діяльності (Колісниченко, 2020, с. 33, 136).

Німецька мова традиційно характеризується високою продуктивністю словотвору, зокрема через утворення складних слів, що становить одну з центральних особливостей її морфологічної системи. У межах діяльнісного підходу словотвір тлумачиться не як механічне запам'ятовування лексики, а як послідовність цілеспрямованих дій, пов'язаних з оперуванням відомими мовними елементами. Діяльнісні завдання на словотвір, зокрема у сфері

префіксації та суфіксації, можуть охоплювати групування лексем за спільними моделями, побудову словотвірних «гнізд» або заповнення пропусків у тексті похідними формами, що дає змогу студентам співвідносити окремі морфеми з їхніми функціями в реальному мовленнєвому матеріалі.

Номіналізація, тобто перетворення дієслів чи прикметників на іменники, посідає помітне місце в системі німецької мови, оскільки є характерною для академічного й офіційно-ділового стилів. Засвоєння цього явища відбувається ефективніше, коли воно вбудоване в роботу з автентичними текстами: реферування наукових статей, підготовка коротких звітів, укладання офіційних листів або інструкцій.

Розгляд французької мови потребує уваги до системи узгоджень та дієслівної організації. Діяльнісна парадигма передбачає включення граматичних структур до моделюваних ситуацій, де їх використання є засобом досягнення конкретної мети (Майер, 2015, с. 4). Опанування системи узгоджень у французькій мові не зводиться до фіксації переліку правил, а передбачає побудову стабільних зв'язків між формальними показниками й елементами висловлювання, до яких вони відносяться. Рід іменника засвоюється ефективніше через асоціативні методики: студенти створюють візуальні карти, групуючи предмети за родом із використанням колірного кодування, або формують «родини» об'єктів у цифровому середовищі. Такі прийоми зменшують когнітивне навантаження та полегшують формування стійких асоціативних зв'язків між лексемою й граматичною категорією роду, що, у свою чергу, підвищує точність узгоджень.

Проблематика узгодження дієприкметника минулого часу (*participe passé*), особливо у поєднанні з допоміжним дієсловом *avoir* за наявності попереднього прямого додатка, стає більш зрозумілою у нарративних завданнях. Так, створення короткої детективної історії, у якій значна увага приділяється доказам («*Les lettres qu'il a écrites...*»), стимулює не лише формальне дотримання правил узгодження, а й розуміння їхнього функціонального навантаження в даному контексті. Аналогічний підхід застосовується до узгодження прикметників: замість простих вправ студенти виконують описові завдання, що передбачають інтерпре-

тацію картин, фотографій або складання словесних портретів. У таких умовах коректність узгодження прикметників у роді та числі безпосередньо впливає на точність характеристики, тому граматична форма набуває для студента практичного значення.

Засвоєння займенників (*y, en, lui, leur*) доцільно пов'язувати з діалогічною взаємодією, адже їхня основна функція полягає у запобіганні лексичній тавтології та підтриманні динаміки розмови. Вправи у форматі рольових ігор, інтерв'ю, мікродебатів або симуляцій повсякденних ситуацій змушують студентів оперативно добирати відповідні форми в умовах обмеженого часу на обдумування, що сприяє поступовій автоматизації їх використання у природному комунікативному середовищі (Несін, 2013, с. 11).

Система дієслів французької мови вирізняється підвищеною складністю для студентів, насамперед через відсутність прямих структурних відповідників у рідній мові. Аналіз нейрокогнітивних досліджень, здійснених, зокрема, Д. Г. Гревіссом, М. Ваторек та Ф. Ізелем, свідчить, що оволодіння дієслівними способами пов'язане зі значним когнітивним навантаженням, оскільки передбачає оперування абстрактними категоріями ірреальності, гіпотетичності та суб'єктивної оцінки (Grevisse, Watorek, & Isel, 2023, с. 2). У цьому контексті застосування емоційно забарвлених комунікативних сценаріїв для опрацювання умовного способу (*Subjonctif*) дає змогу зіставити граматичні форми з їхніми прагматичними функціями – вираженням бажань, сумнівів, емоційних реакцій. Студенти розігрують ситуації, у яких необхідно вербалізувати власні почуття або суб'єктивні позиції («*Je veux que...*», «*Je doute que...*»), у результаті чого використання *Subjonctif* постає не як формальна вимога, а як органічна частина діяльнісного завдання.

Уживання форм *Conditionnel* доцільно пов'язувати з моделюванням гіпотетичних ситуацій, у межах яких студенти обговорюють можливі сценарії розвитку подій та їхні наслідки («*Que feriez-vous si...*»). Розрізнення між *Passé composé* та *Imparfait*, яке є одним із ключових елементів у структурі французької нарративної системи, опрацьовується переважно через вправи на побудову зв'язних оповідей. Студентам пропонується послідовність

ілюстрацій або перелік подій, на основі яких вони мають сформулювати текст використовуючи *Imparfait* для позначення фону та тривалих дій і *Passé composé* для маркування завершених, сюжетно важливих епізодів.

Форма *Futur antérieur*, що позначає майбутню дію, яка передуватиме іншій майбутній події, органічно інтегрується в завдання з планування діяльності. Наприклад, розробка навчальних, професійних чи особистих планів («*Quand j'aurai terminé l'université, j'aurai déjà trouvé un emploi*») дає змогу студентам співвідносити часові форми з конкретними сценаріями життєвого планування, а не лише з абстрактними схемами (Майєр, 2015, с. 45). У результаті формується не тільки формальна правильність уживання, а й розуміння її комунікативних функцій.

Складні інфінітивні звороти, характерні переважно для письмових та академічних жанрів, доцільно вводити через роботу з текстами: написання есе, рецензій, аналітичних відгуків або участь у письмових дискусіях. У таких умовах інфінітивні конструкції використовуються для вираження причини, мети, умов чи наслідків, що поступово формує вміння будувати тексти з підвищеним рівнем логічної зв'язності й стилістичної цілісності (Несін, 2013, с. 64, 84–86). У підсумку кожен граматичний елемент засвоюється не як ізольована одиниця, а як засіб розв'язання конкретного діяльнісного завдання.

Проведене дослідження дає змогу теоретично обґрунтувати цілісну дидактичну модель формування граматичної компетентності, побудовану на засадах діяльнісного підходу. Основне положення цієї моделі полягає в тому, що перенесення акценту з пасивного засвоєння правил на їх активне застосування в межах комунікативно орієнтованих завдань, які моделюють реальні ситуації спілкування, створює умови для адаптації методики до структурних особливостей різних мовних типів: аналітичної англійської, флективної німецької та французької з її розгалуженою системою узгоджень. Запропонований підхід змінює статус граматики: вона розглядається передусім як інструмент розв'язання комунікативних завдань, а не як замкнена сукупність правил, що підлягають відтворенню, завдяки чому процес навчання

узгоджується з базовими психологічними механізмами пам'яті, автоматизації навичок і метакогнітивного контролю. Унаслідок цього формується не розрізнена сума знань, а гнучка й водночас стійка граматична компетентність, яка становить підґрунтя для ефективної міжкультурної комунікації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження досягло поставленої мети, всебічно обґрунтувавши теоретичну ефективність діяльнісного підходу до формування граматичної компетентності студентів. Наукова новизна полягає у розробці цілісної дидактичної моделі, адаптованої до трьох типологічно різних мов – аналітичної англійської, флективної німецької та французької з її складною системою узгоджень. Новизна також включає глибоке теоретичне обґрунтування моделі через інтеграцію з фундаментальними психологічними механізмами пам'яті, автоматизації навичок та метакогнітивного контролю, що пояснює її дієвість. Ключовий теоретичний висновок полягає в тому, що системне використання комунікативно-спрямованих завдань трансформує граматику з абстрактного об'єкта вивчення на функціональний інструмент для вирішення реальних завдань, забезпечуючи теоретичне розв'язання фундаментальної проблеми розриву між знанням правил та їх спонтанним використанням у мовленні.

На основі доведеної ефективності моделі сформульовано низку практичних рекомендацій для модернізації мовної освіти. По-перше, викладачам рекомендується впроваджувати навчально-методичні матеріали, побудовані на діяльнісних принципах. По-друге, доцільно переглянути підходи до оцінювання, змістивши акцент із тестів на знання правил на розробку інструментарію для діагностики діяльнісних компонентів граматичної компетентності. Крім того, рекомендується активно інтегрувати в діялісну модель сучасні цифрові технології, такі як платформи адаптивного навчання та засоби гейміфікації, а також розробити диференційовані підходи з урахуванням когнітивних стилів студентів. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на проведення багаторічних досліджень довготривалого ефекту моделі та розширення її застосування на інші мови з відмінною типологічною структурою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даниленко О. Самостійна робота з формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 3–4 (97–98). С. 12–26. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026> (<https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026>).
2. Колісниченко Н. М. Іншомовна комунікація у підготовці публічних службовців: європейський досвід та українські реалії. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 216 с.
3. Майер Н. В. Формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови: теорія і практика. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. 472 с.
4. Несін Ю. М. Теоретико-методичні підходи до викладання французької мови. Херсон : Айлант, 2013. 156 с.
5. Caplan D., Waters G. Memory mechanisms supporting syntactic comprehension // *Psychonomic Bulletin & Review*. 2013. Vol. 20, no. 2. P. 243–268. URL: <https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9> (<https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9>).
6. Ellis R. *Second language acquisition*. Oxford : Oxford University Press, 1997. 147 p.
7. Grevisse D. G., Watorek M., Isel F. The subjunctive as a model of grammatical complexity: an integrative review of issues based on combined evidence from mental chronometry and neurosciences // *Brain Sciences*. 2023. Vol. 13, no. 6. P. 974. URL: <https://doi.org/10.3390/brainsci13060974> (<https://doi.org/10.3390/brainsci13060974>).
8. Lysanets Y. V. et al. The effectiveness of an activity-based approach to teaching the past tense in medical English for professional purposes // *The Medical and Ecological Problems*. 2021. Vol. 25, no. 3–4. P. 24–27. URL: <https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05> (<https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05>).
9. Malek S. M. Effective use of teaching strategies to develop writing skills of secondary school students in English // *Research Review International Journal of Multidisciplinary*. 2025. Vol. 10, no. 1. P. 110–116. URL: <https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013> (<https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013>).
10. Xiao Meng, Zhu Xiaodong. Teaching design of English grammar in high school based on the activity-based approach to English learning // *Frontiers in Educational Research*. 2023. Vol. 6, no. 8. URL: <https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816> (<https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816>).

REFERENCES:

1. Danylenko, O. (2020). Samostiina robota z formuvannia produktyvnoi hramatychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv u protsesi navchannia anhliiskoi movy pislia nimetskoj. [Independent work on the formation of productive grammatical competence of future teachers in the process of learning English after German]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 3-4(97-98), 12–26. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026> [in Ukrainian].
2. Kolisnichenko, N. M. (2020). Inshomovna komunikatsiia u pidhotovtsi publichnykh sluzhbovtziv: yevropeiskyi dosvid ta ukraïnski realii. [Foreign language communication in the training of public servants: European experience and Ukrainian realities]. Odessa: ORIDU NADU [in Ukrainian].
3. Maier, N. V. (2015). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti u maibutnix vykladachiv frantsuzkoi movy: teoriia i praktyka. [Formation of methodical competence in future teachers of the French language: theory and practice]. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU [in Ukrainian].
4. Nesin, Yu. M. (2013). Teoretyko-metodychni pidkhody do vykladannia frantsuzkoi movy. [Theoretical and methodical approaches to teaching the French language]. Kherson: Ailant [in Ukrainian].
5. Caplan D., Waters G. (2013). Memory mechanisms supporting syntactic comprehension. *Psychonomic Bulletin & Review*. Vol. 20, no. 2. P. 243–268. URL: <https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9> [in English].
6. Ellis R. (1997). *Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press. 147 p. [in English]
7. Grevisse D. G., Watorek M., Isel F. (2023). The Subjunctive as a Model of Grammatical Complexity: An Integrative Review of Issues Based on Combined Evidence from Mental Chronometry and Neurosciences. *Brain Sciences*. Vol. 13, no. 6. P. 974. DOI: <https://doi.org/10.3390/brainsci13060974> [in English].
8. Lysanets Y. V. et al. (2021). The effectiveness of an activity-based approach to teaching the past tense in medical english for professional purposes. *The medical and ecological problems*. Vol. 25, no. 3-4. P. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05> [in English].
9. Malek S. M. (2025). Effective Use of Teaching Strategies to Develop Writing Skills of Secondary School Students in English. *RESEARCH REVIEW International Journal of Multidisciplinary*. Vol. 10, no. 1. P. 110–116. DOI: <https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013> [in English].

10. Meng Xiao, Xiaodong Zhu(2023). Teaching Design of English Grammar in High School Based on the Activity-based Approach to English Learning. *Frontiers in Educational Research*. Vol. 6, no. 8. DOI: <https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816> [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025